

Stany Zjednoczone Ameryki *Jak rodziła się potęga*

OD HERBATKI BOSTOŃSKIEJ 1773 DO PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ 1914

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI • JAK RODZIŁA SIĘ POTĘGA

USA

California Dreamin'

Program wycieczki: **Dz. 1** Przelot Warszawa- San Francisco. **Dz. 2** San Francisco. Wycieczka po mieście, most Golden Gate i Sausalito. Powrót promem do San Francisco. **Dz. 3** San Francisco. Zwiedzanie słynnego więzienia Alcatraz. **Dz. 4** San Francisco. Zwiedzanie najbardziej interesujących dzielnic miasta: Union Square, Chinatown, Alamo Square, Haight-Ashbury i Castro. **Dz. 5** San Francisco – 17-Mile Drive – Carmel – Monterey. Możliwość obserwacji wielorybów o zachodzie słońca. **Dz.6** Monterey – Ragged Point – Morro Bay – Pismo Beach. Przejazd autostradą 1. **Dz. 7** Pismo Beach – Solvang – Santa Barbara – Getty Center/ Villa – Los Angeles. **Dz. 8** Wycieczka po Mieście Aniołów oraz plaża Venice Beach. **Dz. 9** Wylot z Los Angeles do Polski. **Dz. 10** Przelot do Warszawy.

10 dni / wyloty z Warszawy
15/09 2022

9.998,-

Najpiękniejsze Parki Narodowe USA

Program wycieczki: **Dz. 1** Wylot z Warszawy do Los Angeles. **Dz. 2** Los Angeles – Calico – Laughlin. **Dz. 3** Laughlin, Route 66 i Grand Canyon. **Dz. 4** Tuba City, Monument Valley, Horseshoe Bend, Lake Powell i Page. **Dz. 5** Page, Kanion Antylopy i Park Narodowy Bryce. **Dz.6** Bryce Canyon – Dolina Ognia – Las Vegas by Night. **Dz.7** Las Vegas. Zapora Hoovera i czas wolny. **Dz. 8** Death Valley i Tulare. **Dz. 9** Tulare – Park Narodowy Yosemite – Modesto. **Dz. 10** San Francisco: most Golden Gate, Chinatown, Wzgórze Twin Peaks. **Dz. 11** San Francisco. Alcatraz, Fisherman's Wharf i czas wolny. **Dz. 12** San Francisco – 17 Mile Drive - Monterey – Carmel – Pismo Beach. **Dz. 13** Pismo Beach – Solvang – Santa Barbara – Getty Center/Villa i Los Angeles. **Dz. 14** Wylot z Los Angeles. **Dz. 15** Przelot do Warszawy.

15 dni / wyloty z Warszawy
10/08, 13/09, 04/10 2022

od 13.698,-

New York, New York

Program wycieczki: **Dz. 1** Wylot do Nowego Jorku, USA. **Dz. 2** New York, Brooklyn Heights, Wall Street, Ground Zero i Most Brookliński. **Dz. 3** New York, Uptown z Upper West Side, Muzeum Historii Naturalnej, Central Park i Muzeum Guggenheima. **Dz. 4** New York, Downtown z Flatiron Building, Greenwich Village, SoHo, Little Italy (Mate Włochy) i Chinatown (Dzielnica Chińska). **Dz. 5** New York, Midtown z Empire State Building, Rockefeller Center, Fifth Avenue i wycieczka po porcie. **Dz.6** New York. Czas wolny i powrót do domu. **Dz. 7** Przelot do Warszawy.

7 dni / wyloty z Warszawy
02/09, 24/11 2022, 28/04, 13/10 2023

od 6.998,-

USA – Wschodnie Wybrzeże

Program wycieczki: **Dz. 1** Warszawa - Nowy Jork - Filadelfia. Zameldowanie w hotelu. **Dz. 2** Filadelfia - Baltimore - Waszyngton. Dzwon Wolności i Waszyngton by night. **Dz. 3** Waszyngton. Wycieczka po mieście, The Mall, cmentarz w Arlington oraz Air & Space Museum. **Dz. 4** Waszyngton, D.C. – Gettysburg – Lancaster – Williamsport. Wizyta w wiosce amiszów. **Dz. 5** Williamsport – Wodospad Niagara, USA. Rejs statkiem po kanadyjskiej stronie wodospadów. **Dz.6** Niagara Falls – stany Nowy Jork i Massachusetts. **Dz. 7** Framingham – Boston – Hyannis na wybrzeżu Nowej Anglii. **Dz. 8** Hyannis – Newport – Yale – Nowy Jork. **Dz. 9** Nowy Jork. Objazd, 9/11 Memorial i czas wolny. **Dz. 10** Nowy Jork i wylot. **Dz. 11** Przelot do Warszawy.

11 dni / wylot z Warszawy
03/06 2022

9.998,-

Rezerwuj bez ryzyka - Gwarancja Bezpieczeństwa Albatros przy rezerwacji do 28 lutego 2022! Możliwość bezkosztowej anulacji i zwrot wpłaconej zaliczki lub zmiana rezerwacji na inną podróż. A to wszystko do 60 dni od założenia rezerwacji! Szczegóły na www.albatros.pl

Warszawa, ul. Marszałkowska 74
Katowice, Silesia City Center, ul. Chorzowska 107

Cena zawiera: BILETY WSTĘPÓW, opiekę polskiego pilota, przeloty rejsowe, zakwaterowanie w pokojach 2-os., wyżywienie i transport zgodnie z programem, ubezpieczenie podstawowe.

Wuj Sam jako szeryf

Imperialne pomruki putinowskiej Rosji, groźny cień, jaki rzuca ona na niepodległe i suwerenne państwa z byłej strefy posiadania i wpływów Związku Sowieckiego, sprawiają, że wiele oczu zwraca się w kierunku Stanów Zjednoczonych Ameryki. Stamtąd świat oczekuje gwarancji bezpieczeństwa i ewentualnej pomocy, także militarnej.

Aż trudno uwierzyć, że przez połowę lat swego dotychczasowego istnienia państwo to nie chciało z tym światem mieć wiele wspólnego! Do końca XIX w. Państwa Zjednoczone (bo tak się ten nowy kraj w Nowym Świecie nazwał) koncentrowały uwagę na sobie, budując w izolacji własną cywilizację, święcie przekonane o swej dziejowej misji wyrażanej ideą Widomego Przeznaczenia. W dziele tym bardzo chciały się różnić nie tylko od byłej metropolii, Wielkiej Brytanii, ale w ogóle od Europy. Owszem, brały stamtąd idee (oświeceniowe, rewolucyjne, ustrojowe), ale realizowały je na swój sposób, z neofickim samozaparciem. Do Europy (z której wyszli amerykańscy koloniści) Stany Zjednoczone wróciły dopiero podczas Wielkiej Wojny (1914–18) – i wtedy ujawniły światu swoją potęgę. Potwierdzaną następnie (w sposób chlubny lub nie) przez cały XX w.

O tym, jak rodziła się ta potęga – niejako z dala od oczu Europejczyków – traktował Pomocnik Historyczny z 2013 r. Wznawiamy go, uaktualniony. W prawdziwej historii Stanów Zjednoczonych i Amerykanów jest wiele rzeczy odbiegających od stereotypowych wyobrażeń o narodzinach amerykańskiej cywilizacji – ugruntowanych przez literaturę przygodową i kino z Hollywood.

A więc – skąd się wziął ten nieco ekscentryczny Wuj Sam, w którym jedni widzieli w XX w. światowego żandarma, ale wielu w XXI w. chce widzieć ponownie światowego szeryfa? Zapraszamy do poznania odpowiedzi.

JERZY BACZYŃSKI
REDAKTOR NACZELNY
POLITYKI

LESZEK BĘDKOWSKI
REDAKTOR POMOCNIKÓW
HISTORYCZNYCH

Spis treści

Prolog: Herbatka bostońska	8
Nowy Świat	12
Stany Zjednoczone Ameryki	19
Konstytucja wieńczy dzieło	28
Ustrój w praktyce	31
Demokracja po amerykańsku	36
Poczet prezydentów	40
Z Dawida Goliat	44
Przyrastanie Ameryki	51
Widome Przeznaczenie	56
Dzieło osadnicze	60
Drogi osadników	66
Imigrant obywatelem	68
Przegnanie Indian	73
Kowboje	78
Długi cień niewolnictwa	80
Wojna o Unię	84
Gorączka złota	90
Jak się wykuł gospodarczy gigant	92
Kolej do potęgi	98
Finanse młodej Ameryki	100
Rządy prawa, a nie ludzi	105
„Warunki konieczne dobrego rządu i szczęścia ludzkości”	110
<i>E pluribus unum</i>	114
Od Nowego Jorku po San Francisco	118
Demaskatorzy i naprawiacze	123
Kręgi dyplomacji	128
Mocarstwo światowe	134
Co było dalej, co będzie dalej	138
Detale	
Podręczne kalendarium	4
Jankesi	15
Ojcowie Założyciele	21
Rajd Paula Revere’a	25
Kościuszko i Pułaski	26
Orzeł i Wielka Pieczęć	32

Flaga i hymn	35
Whiskey Rebellion	37
Biały Dom	39
Rangersi Rogersa	49
Pogranicze	53
Traperzy	54
Wuj Sam	59
Dziki Zachód	62
Dyliżans	63
Park Narodowy Yellowstone	67
Dżinsy	69
Woda	71
Ku-Klux-Klan	82
Telegraf	94
Filantropia	97
Dolar	102
Detektywi	107
Texas rangers	108
Dime novels	113
Pierwsze damy	117
Buffalo Bill	122
Republika Teksasu	131
Mity Ameryki	141

Na okładce:
Generał George Washington triumfalnie wkracza z armią do Nowego Jorku 25 listopada 1783 r., litografia Edmunda i Ludwiga Resteinów, 1879 r.

Podręczne kalendarium

Stany Zjednoczone od herbatki bostońskiej do pierwszej wojny światowej

16 XII 1773 – tzw. herbatka bostońska; zatopienie ładunku herbaty należącej do Kompanii Wschodnioindyjskiej w proteście wobec polityki celnej Wielkiej Brytanii.

5 IX–18 X 1774 – I Kongres Kontynentalny w Filadelfii gromadzi delegatów 12 kolonii (bez Georgii).

19 IV 1775 – pierwsze zbrojne starcie kolonistów z oddziałami brytyjskimi pod Lexington i Concord; początek wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

10 V 1775 – w Filadelfii rozpoczyna obrady II Kongres Kontynentalny; powołuje armię (**14 VI**) i mianuje George'a Washingtona jej dowódcą (**15 VI**). Kongres działa jako najwyższa władza kolonii do samorozwiązania w 1789.

4 VII 1776 – Kongres uchwała Deklarację Niepodległości.

15 XI 1777 – Kongres uchwała Artykuły Konfederacji i Wiecznej Unii, zw. też pierwszą konstytucją, dające podwaliny ustrojowe nowego państwa.

3 IX 1783 – paryski traktat pokojowy: Wlk. Brytania uznaje niepodległość Stanów Zjednoczonych.

17 IX 1787 – konwencja filadelfijska uchwała Konstytucję Stanów Zjednoczonych, ratyfikowaną następnie (do 1790) przez 13 stanów założycielskich.

30 IV 1789 – inauguracja prezydentury George'a Washingtona (piastował urząd przez 2 kadencje, do 1797).

2 XII 1791 – uchwalenie Deklaracji praw (*Bill of Rights*), pierwszych 10 poprawek/nowel do Konstytucji, gwarantujących ochronę praw obywatelskich.

16 VII 1790 – *Residence Act* wyznacza miejsce pod przyszłą stolicę i zasady jej budowy; **9 IX 1791** otrzymuje nazwę Waszyngton – na cześć pierwszego prezydenta.

2 IV 1792 – ustawa o systemie monetarnym (*Coinage Act*) tworzy podstawy prawne jednolitego systemu monetarnego (dolar), opartego na złocie i srebrze; od **14 III 1900**, na podstawie *Gold Standard Act*, wyłącznie na złocie.

2 V 1803 – zakup Luizjany od Francji.

18 VI 1812 – Stany Zjednoczone wypowiedają wojnę Wlk. Brytanii. Tzw. druga wojna o niepodległość zakończona pokojem w Gandawie **24 XII 1814**, *status quo ante bellum*.

22 II 1819 – zakup Florydy od Hiszpanii.

3 III 1820 – tzw. kompromis Missouri dzieli stany na niewolnicze i wolne od niewolnictwa.

2 XII 1823 – prezydent James Monroe ogłasza hasło „Ameryka dla Amerykanów”; tzw. doktryna Monroe stała się filarem amerykańskiego izolacjonizmu w XIX w.

1831 – pierwsza konwencja krajowa nominująca kandydata na prezydenta, zorganizowana w Baltimore przez Partię Antymasońską; Partia Demokratyczna organizowała konwencje od lat 40.; Partia Republikańska od 1856.

1832 – po raz pierwszy użyto sformułowania o podziale łupów (*spoils system*) dla praktyki obsadzania stanowisk w administracji zwolennikami zwycięskiej partii. Wprowadzona przez prez. Andrew Jacksona (1833–37). Ograniczona ustawą Pendletona (**16 I 1883**).

1844 – z rozłamu Partii Demokratyczno-Republikańskiej powstaje Partia Demokratyczna.

29 XII 1845 – przyjęcie Teksasu do Unii; wybuch wojny z Meksykiem, zakończonej pokojem w Guadalupe-Hidalgo (**2 II 1848**): Meksyk zrzeka się roszczeń do Teksasu, za który Unia płaci 15 mln dol. odszkodowania.

15 VI 1846 – układ oregoński ustanawia granicę z Kanadą na 49 równoleżniku.

„Bohaterowie naszego kraju” (podobizny prezydentów: Washingtona, Lincolna i Granta); pocztówka z ok. 1880 r.

III 1848 – doniesienia gazet w San Francisco o znalezieniu złóż złota wywołują tzw. gorączkę złota w Kalifornii.

31 III 1854 – nawiązanie stosunków gospodarczych z Japonią; traktat w Kanagawie przełamuje izolacjonizm japoński.

6–13 VII 1854 – konwencja założycielska Partii Republikańskiej.

6 XI 1860 – wybory wygrywa Abraham Lincoln, pierwszy prezydent z ramienia Republikanów; wyboru tego nie uznają niewolnicze stany Południa, reprezentowane wówczas przez (skłóconych) Demokratów.

20 XII – Karolina Północna ogłasza, że unia pomiędzy nią a Stanami Zjednoczonymi przestaje istnieć; podobne uchwały podejmują specjalne konwencje zwołane kolejno w Missisipi (9 I 1861); na Florydzie (10 I); w Alabamie (11 I); Georgii (19 I); Luizjanie (26 I) i Teksasie (1 II).

7 II 1861 – utworzenie Skonfederowanych Stanów Ameryki (Konfederacja, Południe) i wystąpienie (secesja) z Unii.

4 III 1861 – Abraham Lincoln obejmuje urząd prezydenta, w kwietniu wyzywa do stłumienia secesji.

12 IV 1861 – ostrzelanie Fortu Sumter w zatoce Charleston w Karolinie Południowej przez Konfederatów, początek wojny domowej (*American Civil War*).

17 IV 1861 – graniczna Wirginia, dotychczas wahająca się, przystępuje do Konfederacji, następnie robią to Arkansas (6 V), Karolina Północna (20 V) i Tennessee (8 IV).

1862–66 – ustawy o kolei transkontynentalnej (*Pacific Railroad Acts*) regulujące kwestie prawne związane z budową pierwszej linii kolejowej do wybrzeży Pacyfiku; kolej ukończona w **1869**.

20 V 1862 – ustawa o osadnictwie (*Homestead Act*) przyznaje każdemu obywatelowi Unii (oraz imigrantom) powyżej 21. roku życia prawo otrzymania od państwa działki na Zachodzie.

1 I 1863 – prezydent Lincoln proklamuje zniesienie niewolnictwa (*Emancipation Proclamation*); potwierdza to XIII poprawka/nowela do Konstytucji (**I 1865**).

1–3 VII 1863 – decydująca bitwa wojny secesyjnej – pod Gettysburgiem; bezwarunkowa kapitulacja gen. Lee, dowódcy wojsk Południa, podpisana w Appomattox Court House **9 IV 1865**.

15 IV 1865 – w wyniku zamachu umiera Abraham Lincoln.

30 III 1867 – zakup Alaski od Rosji za 7,2 mln dol.; sporne tereny przyznane Stanom Zjednoczonym na mocy arbitrażu (**X 1903**).

9 VII 1868 – XIV poprawka/nowela do Konstytucji określa zasady obywatelstwa (każdy urodzony na terenie Unii jest jej obywatelem; prymat obywatelstwa „państwowe-go” nad stanowym), gwarantuje wszystkim obywatelom równość wobec prawa. Poprawka nie obejmowała Indian, którym obywatelstwo przyznano w **1924**.

1869 – Wyoming jako pierwszy stan przyznaje kobietom prawo wyborcze; powszechnie wprowadzone XIX poprawką do Konstytucji (**4 VI 1919**).

3 II 1870 – XV poprawka/nowela do Konstytucji zabrania ograniczania praw wyborczych z powodów rasowych.

25 IX 1876 – bitwa pod Little Big Horn; Indianie (Siuksowie i Czejenowie) pokonują oddziały amerykańskie pod wodzą płk. George’a A. Custer’a.

17 XI 1881 – utworzenie federacji związków zawodowych; od **XII 1886** jako Amerykańska Federacja Pracy (*American Federation of Labor* – AFL).

5 IX 1887 – pierwsze obchody Dnia Pracy (pierwszy poniedziałek września), organizowane przez Szlachetny Zakon Rycerzy Pracy; uznane za święto federalne w **1894**.

2 X 1889–27 IV 1890 – pierwsza międzynarodowa Konferencja Panamerykańska pod auspicjami Stanów Zjednoczonych.

21 IV 1898 – w związku z powstaniem antyhiszpańskim na Kubie, w odpowiedzi na wysadzenie w powietrze USS „Maine”, Stany Zjednoczone wypowiedają wojnę Hiszpanii; koniec polityki izolacjonizmu. Pokój paryski (**10 XII**) – Stany zyskują Portoryko, Guam, Filipiny, kontrolę nad Kubą.

7 VII 1898 – aneksja Hawajów.

6 IX 1899 – nota dyplomatyczna Johna Haya dotycząca polityki Stanów wobec Chin, formułująca tzw. politykę otwartych drzwi (*Open Door Policy*).

2 IX 1901 – prezydent Theodore Roosevelt definiuje nowe zasady polityki zagranicznej, z groźbą użycia sił militarnych, tzw. dyplomacja grubej pałki (*Big Stick Diplomacy*).

3 XI 1903 – z inspiracji Stanów Zjednoczonych powstaje Republika Panamy; oddanie Stanom Strefy Kanału w dzierżawę wieczystą (budowa kanału zakończona w **1914**).

26 VII 1908 – powstaje Biuro Śledcze (Bureau of Investigation), powołane do walki z przestępczością naruszającą ustawodawstwo federalne (od **1935** Federalne Biuro Śledcze, FBI).

1909–1913 – prezydent William Taft precyzuje zasady polityki zagranicznej w odniesieniu do krajów basenu Morza Karaibskiego, Ameryki Środkowej i Chin; tzw. dyplomacja dolarowa (*Dollar Diplomacy*), uzależniła lokalne rządy od amerykańskich pieniędzy.

3 X 1913 – XVI poprawka/nowela do Konstytucji upoważnia rząd federalny do nałożenia podatku dochodowego.

23 XII 1913 – utworzenie Systemu Rezerwy Federalnej; upoważnienie 12 banków regionalnych do emisji banknotów ogólnokrajowych.

2 IV 1917 – prezydent Woodrow Wilson przedkłada Kongresowi wniosek o wypowiedzenie wojny Niemcom; przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny w Europie po stronie Ententy (**6 IV**).

OPR. IWONA KOCHANOWSKA

Nazwy, dolary, mile, akry

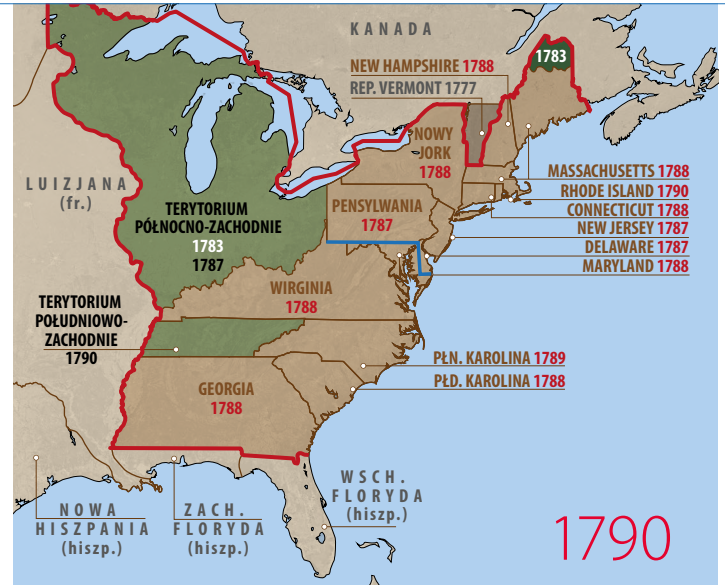
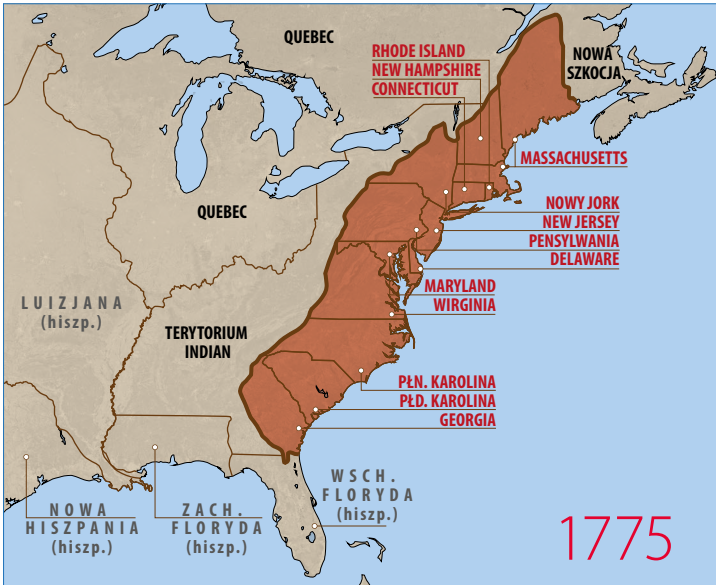

Tłumaczenie nazw i pojęć z historii Stanów Zjednoczonych na język polski napotyka czasami pewne problemy, może też stać się przyczyną nieporozumień. Warto więc pewne rzeczy wyjaśnić:

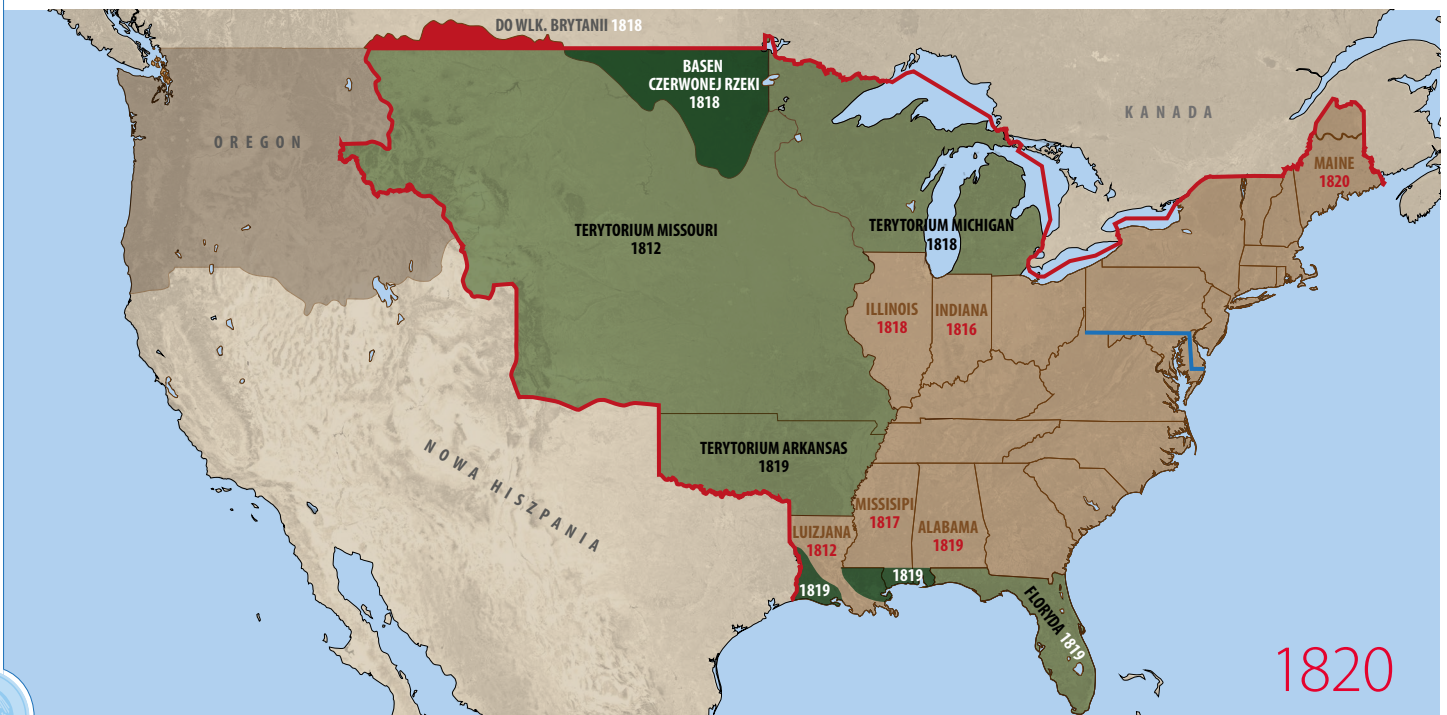
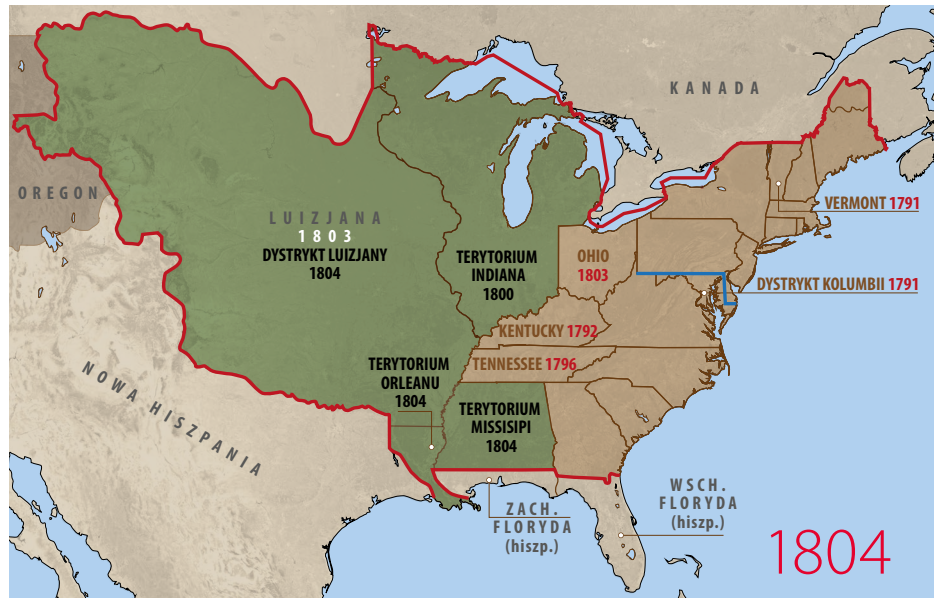
- ang. *state* oddaje się jako polskie stan, ale słowo to zatraciło swoje XVIII-wieczne znaczenie uroczystego określenia państwa. Należy zatem pamiętać, że nazwa powstała w XVIII w. Unii, *United States*, oznaczała Państwa Zjednoczone, co znajduje odbicie także w innych językach, np. *Les États-Unis*. Zbuntowane kolonie angielskie najpierw wywalczyły niepodległość państwową (każda z nich), a potem dopiero stworzyły federacyjne państwo. *States* mają po dziś dzień własne konstytucje, wszystkie trzy gałęzie władzy, granice, a Amerykanie legitymują się podwójnym obywatelstwem: stanu, w którym zamieszkują, oraz Stanów Zjednoczonych;
- ang. *constitutional amendment* przyjęło się w polskiej literaturze przedmiotu i publicystyce tłumaczyć dosłownie jako poprawkę do Konstytucji (amerykańskiej). Niektórzy konstytucjoniści zwracają jednak uwagę, że zgodnie z polską nomenklaturą o poprawkach mówimy w trakcie procesu legislacyjnego, natomiast ustawa zmieniająca obowiązujący akt prawny to nowela, w tym nowela konstytucyjna. Czyli zwyczaj (*usus*) staje tu przeciw duchowi prawa. Zachowaliśmy oba tłumaczenia używane przez różnych autorów – zatem poprawka do Konstytucji i nowela konstytucyjna to jedno i to samo;
- termin *Manifest Destiny* oddawany jest w języku polskim na kilka różnych sposobów, a dla naszych potrzeb tłumaczymy go blisko oryginału jako Widome Przeznaczenie, gdyż np. sformułowanie Boskie Przeznaczenie jest już pewną interpretacją;
- *Navigation Acts* oddajemy jako Morskie Prawa Handlowe, a nie jako prawa nawigacyjne, gdyż dotyczyły reguł handlu, a nie zasad żeglowania; *Committees of Correspondence* z czasów rewolucji amerykańskiej są najczęściej tłumaczone jako Komitety Korespondencji, ale niektórzy autorzy tłumaczą je – zgodnie z celem ich powstania – jako Komitety Uzgadniania; słowo *correspondence* w znaczeniu wymiany listów pojawiło się w języku angielskim dopiero w XIX w.;
- używamy powszechnie akceptowanego pojęcia Kolegium Elektorów, a nie Zgromadzenie Elektorów, gdyż elektorzy nigdy nie tworzą rzeczywistego zgromadzenia, lecz jedynie wirtualne kolegium;
- duże problemy nasuwa zawsze nazwa urzędu *Department of the Interior*. Zajmował się on przede wszystkim surowcami oraz kwestiami dotyczącymi Indian. Stosowane czasem tłumaczenia Departament Spraw Wewnętrznych lub Departament Interioru nie wydają się czytelne i dlatego zdecydowaliśmy się na opisowy termin Departament Indian i Zasobów Naturalnych;
- ludność niewolniczą przywiezioną z Afryki opisujemy, zgodnie z dokumentami i literaturą, jako Murzynów, ludność czarnoskórą, czarnych; współczesny termin Afroamerykanie nie przystaje do rzeczywistości Ameryki XIX w.;
- dla przeliczenia podawanych w tekstach kwot z pewnym przybliżeniem można przyjąć, że 1 dolar z XIX w. to w sile nabywczej 34 dolary z 2020 r., natomiast 1 funt brytyjski z XVIII w. to ok. 160 funtów z 2020 r.;
- mila to 1,6 km, mila kwadratowa to ok. 2,6 km kw., natomiast 1 akr to nieco ponad 4 tys. m kw., czyli ok. 0,4 ha.

Na s. 6 (przy mapach): Osadnicy na szlaku, fragment obrazu olejnego Oscara Edmunda Berninghousa z XX w.

Rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych Ameryki

1854

1917

- 13 kolonii brytyjskich, które wywalczyły niepodległość
- Stany Unii (Stany Zjednoczone)
- Terytoria zorganizowane w ramach Unii
- Terytoria niezorganizowane w ramach Unii
- Terytoria o innym statusie: Vermont – niepodległa republika w latach 1777–91; Missouri – w latach 1818–21; Oregon – do 1846 we wspólnym zarządzie z Wielką Brytanią

- 1803** Data pozyskania /scedowania obszaru
- 1787** Data zorganizowania terytorium
- 1788** Data utworzenia nowego stanu /przystąpienia do Unii
- Zewnętrzna granica Unii
- Linia Masona-Dixona, umowna granica między tzw. stanami wolnymi (Północ) i niewolniczymi (Południe)

